

บทที่ 4

สรุปผลการดำเนินการมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

จากการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโครงการประจักษ์ประภาณน้ำท่าทางงาม จังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการฯ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 เพื่อเสนอต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบผลการดำเนินการติดตามตรวจสอบ และพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

4.1. สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

โครงการประจักษ์ประภาณน้ำท่าทางงาม จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระยะดำเนินการปีที่ 2 โดยดำเนินการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนี้

4.1.1 ด้านทรัพยากรกายภาพ

สภาพภูมิประเทศ โครงการชลประทานพิษณุโลกดำเนินการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษา และตัดแต่ง สนามหญ้า ต้นไม้ รวมถึงทำความสะอาดบริเวณโดยรอบพื้นที่ห้วงงานให้เกิดความสวยงาม และเป็นระเบียบเรียบร้อย

ทรัพยากรดิน กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการแผนพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร จัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่เกี่ยวกับการปรับปรุงดิน เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ดิน เทคโนโลยีการทำนาเปียกสลับแห้ง และการใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายฟางข้าว อีกทั้งยังมีการจัดทำแปลงเรียนรู้ การใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายวัสดุทางการเกษตร การใช้เทคโนโลยีการทำนาเปียกสลับแห้ง การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ซึ่งจะลดปริมาณปุ๋ยเคมีที่ใช้ เนื่องจากจะใส่ตามปริมาณที่พืชต้องการจริง ๆ ส่งผลให้ลดปัญหาสารเคมีตกค้างในดิน

ตะกอน ปัจจุบันโครงการชลประทานพิษณุโลกมีการบริหารจัดการน้ำโครงการประจักษ์ประภาณน้ำท่าทางงาม โดยการติดตามข้อมูลปริมาณฝน และสถานการณ์น้ำท่า เพื่อควบคุมระดับการยกบานให้สอดคล้องกับปริมาณน้ำในลำน้ำโดยคำนึงถึงความเร็วของกระแส น้ำ เพื่อลดปัญหาการกัดเซาะริมตลิ่งและลดการตกตะกอนสะสมในลำน้ำ นอกจากนี้จะมีการติดตามปริมาณตะกอนบริเวณประตูระบายน้ำอย่างสม่ำเสมอ หากพบว่ามีตะกอนจำนวนมากจะดำเนินการขุดลอกตะกอนต่อไป ในส่วนของการลดปริมาณตะกอนที่ไหลเข้าสู่แม่น้ำยม กรมชลประทาน ดำเนินการสนับสนุนงบประมาณให้แก่กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในการปลูกป่าทดแทนของโครงการอ่างเก็บน้ำน้ำปาดเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดพะเยา จำนวน 8,312 ไร่ ซึ่งทำการปลูกป่าในพื้นที่ต้นน้ำของกลุ่มน้ำยม

การชะล้างพังทลายของดิน โครงการชลประทานพิษณุโลกดำเนินการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษา รดน้ำ และตัดแต่งสนามหญ้า ต้นไม้ บริเวณพื้นที่โดยรอบโครงการให้มีความสวยงามอยู่เสมอ อีกทั้ง ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการถ่ายทอดความรู้และจัดทำแปลงส่งเสริมการเกษตร โดยการใช้จุลินทรีย์ช่วยย่อยสลายฟางข้าว จำนวน 50 แปลง ซึ่งดินที่มีสารอินทรีย์จากฟางข้าวสูงจะช่วยให้การปรับปรุงคุณสมบัติทางกายภาพของดิน และช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและความสามารถในการรักษาน้ำและสารอาหาร ทำให้โครงสร้างดินแข็งแรงยิ่งขึ้น จึงช่วยลดการสูญเสียดินจากการชะล้างในช่วงฤดูฝนได้อย่างเป็นธรรมชาติ และยั่งยืน

อุทกวิทยาน้ำผิวดิน สำนักงานชลประทานที่ 3 ดำเนินการติดตั้งระบบติดตามและควบคุมประตูละบายน้ำท่าทางงาม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการลุ่มน้ำยม โดยใช้นวัตกรรมระบบควบคุมบานระบายทางไกล ทำให้มีข้อมูลการระบายน้ำที่ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจากการรายงานข้อมูลสถานการณ์น้ำรายวัน พบว่าเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2568 ประตูระบายน้ำท่าทางงามมีการการระบายน้ำอยู่ที่ 411.80 ลบ.ม./วินาที

คุณภาพน้ำผิวดิน กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการจัดกิจกรรมถ่ายทอดความรู้การจัดการน้ำแบบนาเปียกสลับแห้ง และการใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายฟางข้าวให้กับเกษตรกร ร่วมกับการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ให้แก่เกษตรกรจำนวน 50 ราย ซึ่งการปลูกข้าวโดยวิธีเหล่านี้เป็นการลดปริมาณการใช้น้ำ ลดการใช้ปุ๋ยเคมี เพื่อลดการปนเปื้อนสารเคมีการเกษตรสู่แหล่งน้ำ อีกทั้งโครงการชลประทานพิษณุโลกดำเนินการบริหารจัดการน้ำ โดยให้มีการระบายน้ำลงสู่ทางท้ายน้ำ เพื่อรักษาสภาพลำน้ำและระบบนิเวศให้คงเดิมเหมือนก่อนมีโครงการ และรักษาคุณภาพน้ำในแม่น้ำยม ซึ่งจากการติดตามคุณภาพน้ำด้านท้ายน้ำคือ SW 7 แม่น้ำยม ท้ายประตูระบายน้ำ พบว่ามีค่า WQI อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ถึง ดี

คุณภาพน้ำใต้ดิน กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการถ่ายทอดความรู้ และจัดทำแปลงเรียนรู้ในเรื่องการใช้เทคโนโลยีนาเปียกสลับแห้ง การใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายฟางข้าว และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อให้เกษตรกรใส่ปุ๋ยในปริมาณเท่าที่จำเป็น และสอดคล้องกับปริมาณธาตุอาหารที่มีอยู่ในดิน รวมถึงความต้องการของพืช เพื่อลดการเกิดมลพิษในดิน และอาจปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำใต้ดิน

พื้นที่ชุ่มน้ำ จากการรายงานข้อมูลสถานการณ์น้ำรายวัน พบว่าเมื่อ 23 พฤศจิกายน 2568 ประตูระบายน้ำท่าทางงามมีการการระบายน้ำทางท้ายน้ำ อยู่ที่ 411.80 ลบ.ม./วินาที เพื่อรักษาสภาพนิเวศท้ายน้ำ

4.1.2 ด้านทรัพยากรชีวภาพ

ป่าไม้ การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยรอบแหล่งน้ำบริเวณพื้นที่ระยะกักเก็บน้ำของโครงการ ในพื้นที่ตำบลชุมแสงสงคราม มีการบังคับให้ใช้ผังเมืองรวมตามกฎหมายกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวม จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2558 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 35 ก เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2558 กำหนดว่าให้พื้นที่ในช่วงระยะกักเก็บน้ำเป็นที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ในส่วนของตำบลท่าทางงาม ตำบลบางระกำ มีการบังคับให้ใช้ผังเมืองรวมตามกฎหมายกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมชุมชนบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ. 2558 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 132 ตอนที่ 69 ก เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2558 กำหนดว่าให้พื้นที่ในช่วงระยะกักเก็บน้ำให้เป็นเขตสีเขียว ที่ดินประเภทชนบทและเกษตรกรรม ทั้งนี้ ในปี 2568 กรมชลประทานร่วมมือกับคณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการสำรวจการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่โดยการแปลตีความภาพถ่ายดาวเทียมไทยโชตด้วยสายตา พบว่า บริเวณสองฝั่งริมแม่น้ำยมในระยะกักเก็บน้ำ ส่วนใหญ่เป็นนาข้าว และหมู่บ้าน ซึ่งไม่มีกิจการอื่นที่ห้ามใช้ประโยชน์ที่ดินตามกฎหมายกระทรวงดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มพื้นที่ป่าริมน้ำ โดยโครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดกิจกรรมวันปลูกต้นไม้ของชาติ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2568 โดยการปลูกกล้าไม้พันธุ์สักทอง และพันธุ์ประดู่ป่า จำนวน 200 ต้น บริเวณประตูระบายน้ำท่าทางงาม

สัตว์ป่า สำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 3 ดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณพื้นที่หัวงาน โดยการปลูกต้นไม้ยืนต้นจำนวน 16 ชนิด และทั้ง โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดกิจกรรมวันปลูกต้นไม้ของชาติ เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2568 โดยการปลูกกล้าไม้พันธุ์สักทอง และพันธุ์ประดู่ป่า จำนวน 200 ต้น เพื่อให้สัตว์ป่าเข้ามาใช้ประโยชน์ สำหรับการป้องกันอันตรายต่อสัตว์ป่า ได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ประจำอยู่ที่โครงการ เพื่อคอยดูแลพื้นที่ และสอดส่องผู้ที่เข้ามายังโครงการไม่ให้กระทำอันตรายต่อสัตว์ป่า อีกทั้ง จากการลงพื้นที่ติดตามการปฏิบัติตามมาตรการฯ ในเดือนมกราคม 2568 ยังคงพบนกยาง ที่อาศัยอยู่บริเวณประตู

ระบายน้ำท่านางงาม ทั้งนี้ ได้มีการดำเนินการจัดทำป้ายข้อมูลนกที่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง และมีความสวยงาม ซึ่งสำรวจพบในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยติดตั้งบริเวณประตูระบายน้ำท่านางงาม เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนที่เข้ามาในพื้นที่โครงการ

สิ่งมีชีวิตในน้ำ ได้กำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ตามมติที่ประชุมประชาคม เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567 โดยห้ามมีการทำการประมงด้วยเครื่องมือทุกชนิด ในระยะเหนือประตูระบายน้ำ 500 เมตร และท้ายประตูระบายน้ำ 300 เมตร อีกทั้งได้ดำเนินการติดตั้งป้าย และปักธงแสดงสัญลักษณ์ บริเวณประตูระบายน้ำท่านางงาม อีกทั้งดำเนินการติดตั้งฟันทดักวัชพืชบริเวณพื้นที่ด้านเหนือของประตูระบายน้ำเพื่อให้สามารถนำไปกำจัดได้ง่ายขึ้น สำหรับการเพิ่มผลผลิตปลา ได้ร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนา ประมงน้ำจืดพิษณุโลก ดำเนินการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อปล่อยบริเวณประตูระบายน้ำท่านางงาม ได้แก่ ปลา ตะเพียนขาว ขนาด 3 - 5 เซนติเมตร จำนวน 700,000 ตัว และกึ่งก้ามกราม ขนาด 1 - 2 เซนติเมตร จำนวน 200,000 ตัว เพื่อแพร่ขยายพันธุ์ เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำ และคงความหลากหลายของชนิดสัตว์น้ำ

4.1.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

ระบบชลประทาน โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำปตร.ท่านางงาม ประเภทกลุ่มพื้นฐาน เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2567 และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริการด้านต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว รวมทั้งสิ้น 20 ราย อีกทั้ง มีการดำเนินการจัดประชุมร่วมกับกลุ่มผู้ใช้น้ำ ทั้งหมด 6 ครั้ง เพื่อร่วมกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำทั้งฤดูฝนและฤดูแล้งให้มีประสิทธิภาพสูงสุด

เกษตรกรรมและปศุสัตว์ กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการ จัดทำแปลงแปลงเรียนรู้การใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายฟางข้าว จำนวน 50 แปลง และจัดทำแปลงเรียนรู้การใช้ เทคโนโลยีการทำนาเปียกสลับแห้ง จำนวน 10 แปลง อีกทั้งยัง เกษตรกรจำนวน 40 ราย ไปศึกษาดูงาน การเพิ่มประสิทธิภาพข้าวคุณภาพแบบครบวงจร รวมทั้งการปรับปรุงดินเพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ดิน ระหว่างวันที่ 16 - 17 มิถุนายน 2568 ณ ศูนย์เรียนรู้ลดโลกร้อน นาแปลงใหญ่ เกษตรสมัยใหม่ ใส่ใจ สิ่งแวดล้อม จังหวัดสุพรรณบุรี และวิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตำบลนางลือ-ท่าชัย รวมทั้งแปลง เมล็ดพันธุ์ข้าวของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวชัยนาท

การใช้น้ำ โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเรียบร้อยแล้วในปี 2567 ซึ่งหลังจากการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ จะมีประชุมการระดมความคิดเห็น รับฟังข้อเสนอ ปัญหาอุปสรรคในพื้นที่ ทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง เพื่อวางแผนในการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และสอดคล้องกับปริมาณน้ำ ต้นทุนและความต้องการใช้น้ำ

การบริหารการใช้น้ำ โครงการชลประทานพิษณุโลก มีการประชุมร่วมกับกลุ่มผู้ใช้น้ำทุก ๆ ปี เพื่อรับ ฟังข้อเสนอ ปัญหาอุปสรรค ความต้องการน้ำในพื้นที่ เพื่อนำมาวางแผนการจัดสรรน้ำให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อีกทั้ง ในการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำชลประทาน ประเภทกลุ่มพื้นฐาน จะมีการกำหนดข้อบังคับกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อเป็น ระเบียบให้แก่สมาชิกผู้ใช้น้ำได้ปฏิบัติตาม

การระบายน้ำและการบรรเทาอุทกภัย ฝ่ายจัดสรรน้ำและปรับปรุงระบบชลประทาน 1 โครงการ ชลประทานพิษณุโลก รับผิดชอบในการดูแลและบำรุงรักษาประตูระบายน้ำท่านางงาม มีการลงพื้นที่ติดตาม ตรวจสอบประตูระบายน้ำให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอเพื่อประโยชน์ในการใช้งานได้ทันทั่วทั้งที่ และควบคุม ระดับการยกบานประตูระบายน้ำให้สอดคล้องกับสถานการณ์น้ำในแม่น้ำยมในแต่ละช่วงฤดูกาลโดยเฉพาะ ในช่วงฤดูน้ำหลาก โดยใช้ระบบควบคุมบานระบายทางไกล

การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก ได้กำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์แหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ตามมติที่ประชุมประชาคมเมื่อวันที่ 26 มิถุนายน 2567 โดยห้ามมีการทำการประมงด้วยเครื่องมือทุกชนิด ในระยะเหนือประตูระบายน้ำ 500 เมตร และท้ายประตูระบายน้ำ 300 เมตร อีกทั้งได้ดำเนินการติดตั้งป้าย และปักธงแสดงสัญลักษณ์ ณ บริเวณประตูระบายน้ำท่านางงาม

การใช้ประโยชน์ที่ดิน ฝ่ายส่งน้ำและบำรุงรักษาที่ 1 โครงการชลประทานพิษณุโลก รับผิดชอบในการดูแลและบำรุงรักษาประตูระบายน้ำท่านางงาม ให้มีสภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ รวมถึงควบคุมดูแลการส่งน้ำให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ตามช่วงฤดูกาลเพาะปลูก อีกทั้ง กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการจัดกิจกรรมนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานการปรับปรุงบำรุงดินเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ดิน ณ ศูนย์เรียนรู้ลดโลกร้อน นาแปลงใหญ่ เกษตรสมัยใหม่ ใสใจสิ่งแวดล้อม หมู่ที่ 11 บ้านท่าเตียน ตำบลเดิมบาง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดสุพรรณบุรี และดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้การใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายฟางข้าว ซึ่งนอกจากจะแก้ปัญหาฝุ่น PM 2.5 จากภาคการเกษตร ยังสามารถเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น

การคมนาคมขนส่ง สำนักงานก่อสร้างชลประทานขนาดกลางที่ 3 ดำเนินการซ่อมแซมบำรุงรักษาเส้นทางที่ชำรุดจากการก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อปี 2567 ปัจจุบันราษฎรสามารถใช้เส้นทางในการสัญจรได้ปกติ เพื่อให้ราษฎรสามารถใช้ถนนได้สะดวกและปลอดภัยมากขึ้น

การจัดการน้ำเสีย สิ่งปฏิกูล และขยะมูลฝอย กรมชลประทานดำเนินการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสียแบบติดกับที่ (On-site Treatment) เพื่อให้รองรับน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากห้องน้ำ พร้อมทั้งจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลบำรุงรักษาอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้ง โครงการชลประทานพิษณุโลก จัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดห้องน้ำให้ถูกสุขลักษณะเสมอ และมีการจัดเตรียมถังขยะขนาด 240 ลิตรแบบมีฝาปิด ในบริเวณโดยรอบพื้นที่อาคารสำนักงาน ซึ่งเจ้าหน้าที่ประจำโครงการจะรวบรวมขยะนำไปทิ้งบริเวณจุดทิ้งขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลท่านางงามต่อไป

การจัดการลุ่มน้ำ โครงการชลประทานพิษณุโลก รับผิดชอบในการควบคุมการยกกระดabanประตูระบายน้ำท่านางงามระบายลงสู่ท้ายน้ำ เพื่อรักษาสภาพลุ่มน้ำและระบบนิเวศ รวมถึงเพื่อการชลประทาน ทั้งนี้ ปัจจุบันได้มีการติดตั้งระบบควบคุมบานระบายไกล ซึ่งสามารถควบคุมประตูระบายน้ำท่านางงามได้แบบเรียลไทม์ เพื่อให้การบริหารจัดการน้ำมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้ง ร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ในการส่งเสริมการปลูกข้าว ในพื้นที่รับประโยชน์ เนื่องจากเป็นความต้องการของเกษตรกร และเป็นพืชที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ และปริมาณน้ำที่ได้รับ อีกทั้งยังเป็นพืชเศรษฐกิจของจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็น การใช้ประโยชน์พื้นที่ได้อย่างเต็มศักยภาพ รวมถึงถ่ายทอดความรู้ และจัดทำแปลงเรียนรู้การปลูกข้าวโดยใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดปริมาณปุ๋ยเคมีใช้ซึ่งจะทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ขึ้น มีโครงสร้างที่ดีขึ้น และเพิ่มความสามารถในการอุ้มน้ำ ตามหลักอนุรักษ์ดินและน้ำ

4.1.4 ด้านคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

เศรษฐกิจและสังคม โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำปตร.ท่านางงาม ประเภทกลุ่มพื้นฐาน เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2567 และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริการด้านต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว รวมทั้งสิ้น 20 ราย เพื่อให้การจัดสรรน้ำสอดคล้องกับความต้องการใช้น้ำของพื้นที่ ในส่วนของการสนับสนุนการประกอบอาชีพเสริมในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวเป็นหลัก ซึ่งจะทำนาจำนวน 2 ครั้ง/ปี คือ นาปรัง และนาปี ดังนั้น กรมชลประทาน

จึงร่วมกับสำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการส่งเสริมการเพาะปลูกข้าวให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และลดต้นทุนการใส่ปุ๋ย ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้น และมีคุณภาพชีวิตที่ดี

สุขภาพอนามัยและการบริการสาธารณสุข

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางชีวภาพ** กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการให้ความรู้การใช้สารเคมีในการเกษตรแก่ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์ และจัดทำคู่มือให้องค์ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางชีวภาพ** กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการการจัดกิจกรรมให้องค์ความรู้แกนนำชุมชน เรื่อง การคัดแยกขยะในชุมชน และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม สาธารณะ มาตรฐาน HAS การจัดการสัตว์และแมลงนำโรคในชุมชน การป้องกันและติดตามการเฝ้าระวังโรคติดต่อที่มีน้ำและอาหารเป็นสื่อ เกี่ยวกับลักษณะอาหารที่ก่อให้เกิดโรคอาหารเป็นพิษ

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางสังคม** จากข้อมูลแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566 – 2570 ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่านางงาม พบว่า มีจำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้า และใช้น้ำประปา จำนวน 2,034 หลังคาเรือน คิดเป็นร้อยละ 100 จำนวนในด้านสาธารณสุขมีโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่านางงาม จำนวน 1 แห่ง คลินิกเอกชน 2 แห่ง ซึ่งพบว่ายังกงเฟียงพอต่อประชาชนในพื้นที่

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางกายภาพ** กรมชลประทานจะประสานทางสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ในการเพิ่มหัวข้อการให้ความรู้เกี่ยวกับท่าทางที่เหมาะสมสำหรับการทำงาน ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่รับประโยชน์ ภายใต้แผนพัฒนาและส่งเสริมการเกษตร

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางสุขภาพจิต** จากการตรวจสอบจำนวนประชากรรายตำบลในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการ ตั้งแต่ปี 2567 -2568 ทางระบบสถิติประชากรทางทะเบียนราษฎร (รายเดือน) สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง พบว่า ประชากรทั้ง 5 ตำบลในพื้นที่รับประโยชน์มีประชากรในปี 2568 มีจำนวนลดลงจากปี 2567 จึงอาจยังไม่ต้องจัดทำแผนเพื่อรองรับการเพิ่มขึ้นของประชากรที่เกิดจากการเคลื่อนย้ายเข้ามาหาผลประโยชน์ในพื้นที่ อีกทั้ง กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก สสำรวจข้อมูลภาวะสุขภาพจิตของประชากรกลุ่มเสี่ยง ในอำเภอบางระกำ จำนวน 500 คน พบว่า ไม่เป็นโรคซึมเศร้า มากที่สุด ร้อยละ 98.80 รองลงมา คือ เป็นผู้มีความเสี่ยง/มีแนวโน้มที่จะเป็นโรคซึมเศร้า ร้อยละ 2.20 รู้สึกไม่ดีกับตัวเอง คิดว่าตัวเองล้มเหลวหรือรอบคอบผิดหวัง ร้อยละ 97 ในส่วนของการแปรผลการประเมินการฆ่าตัวตาย พบว่า ไม่มีแนวโน้มฆ่าตัวตายในปัจจุบัน มากที่สุด ร้อยละ 99.40

- **การศึกษาด้านสุขภาพอนามัยทั่ว ๆ ไปของประชาชน** กรมชลประทานร่วมกับ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านการศึกษา สิ่งคุกคามทางชีวภาพ และร่วมกับสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการสำรวจทางด้านกีฏวิทยา ซึ่งภายหลังทราบผลการสำรวจมีการแจ้งมาตรการควบคุมโรคให้แก่ ศตม/รพ.สต./อสม. หมั่นตรวจสอบลูกน้ำยุงในพื้นที่ทั้งแหล่งน้ำธรรมชาติ และภาชนะขังน้ำตามบ้านเรือน หากพบให้ปล่อยปลา กินลูกน้ำ เช่น ปลาหางนกยูง ปลาแกมบูเซีย ในแหล่งน้ำธรรมชาติหรือใส่ทรายที่มีสารที่มีฟอส กำจัดลูกน้ำยุงในภาชนะที่ไม่สามารถคว่ำทำลายได้ นอกจากนี้ในการป้องกันการจมน้ำของประชาชน สำนักบริหารโครงการ กรมชลประทาน ดำเนินการติดตั้งป้ายคำเตือนระวังจมน้ำ ที่ระบุวิธีการช่วยเหลือ และการปฐมพยาบาลคนจมน้ำ บริเวณประตูระบายน้ำท่านางงาม ในส่วนของการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค กรมชลประทาน ดำเนินการแจ้งผลการตรวจวัดและแนวทางการปรับปรุงคุณภาพน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคของคุณภาพน้ำผิวดิน และคุณภาพน้ำใต้ดิน (ตัวอย่างจากระบบผลิตประปาบาดาล) ทั้ง 2 จุด ให้ทางหน่วยงาน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 10 แห่ง ได้รับทราบ และแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบถึงผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และความเหมาะสมสำหรับการนำน้ำไปใช้ประโยชน์ในทางการเกษตร และการอุปโภคบริโภค

- **การศึกษาด้านภาวะโภชนาการ** กรมชลประทานร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิษณุโลก ดำเนินการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำพื้นถิ่น ได้แก่ พันธุ์ปลาตะเพียนขาว และกึ่งก้ามกราม เพื่อปล่อยลงสู่แม่น้ำยม บึงระมาณ และบึงตะเครง และร่วมกับสำนักงานประมงจังหวัดพิษณุโลก ถ่ายทอดการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำพื้นถิ่นแบบเคลื่อนที่ (Mobile Hatchery) เพื่อพัฒนาส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำพื้นถิ่นเพื่อปล่อยคืนเพิ่มผลผลิตสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ และบริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำพื้นถิ่น โดยการต่อยอดพัฒนาสู่อาชีพของครัวเรือนชุมชนให้เป็นแหล่งอาหารโปรตีนในชุมชนอย่างยั่งยืน จึงได้มีการอบรมการแปรรูปเพิ่มมูลค่าสัตว์น้ำพื้นถิ่น ได้แก่ เมนูไส้กรอกอีสานปลา และปลาเห็ด โดยวิทยากรจากอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

- **การศึกษาด้านการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข** กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 ดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านการศึกษาสิ่งคุกคามทางชีวภาพ และด้านการศึกษาด้านสุขภาพอนามัยทั่ว ๆ ไปของประชากร

- **การศึกษาด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม** กรมชลประทานร่วมกับ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก และสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 ดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านการศึกษาสิ่งคุกคามทางชีวภาพ ด้านการศึกษาด้านสุขภาพอนามัยทั่ว ๆ ไปของประชากร และด้านการศึกษาด้านภาวะโภชนาการ

- **การศึกษาด้านประชากรศาสตร์** จากการปฏิบัติตามมาตรการด้านการศึกษาสิ่งคุกคามทางสุขภาพจิต พบว่าจำนวนประชากรรายตำบลในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการ ทั้ง 5 ตำบลในพื้นที่รับประโยชน์มีประชากรในปี 2568 มีจำนวนลดลงจากปี 2567 จึงอาจยังไม่ส่งผลกระทบต่อด้านสาธารณสุขภาค

การท่องเที่ยว กีฬา แหล่งนันทนาการ และสุนทรียภาพ โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลพื้นที่โดยรอบบริเวณห้วยงาน ให้มีความสวยงาม สะอาด และเป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่เสมอ

4.2 สรุปผลการปฏิบัติตามมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ปัจจุบันโครงการประจักษ์บายน้ำท่านางงาม จังหวัดพิษณุโลก อยู่ในระยะดำเนินการปีที่ 2 ซึ่งดำเนินการปฏิบัติตามมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนี้

4.2.1 ด้านทรัพยากรกายภาพ

สภาพภูมิประเทศ ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง ดำเนินการติดตั้งสถานีตรวจวัดอุทกนิยามวิทยาบริเวณใกล้กับโครงการประจักษ์บายน้ำท่านางงาม ในปี 2567 เพื่ออ่านค่าและบันทึกข้อมูลปริมาณน้ำฝนในเวลา 07.00 น. ของทุกวัน ซึ่งจะทำให้การบันทึกและจัดเก็บเพื่อนำไปวิเคราะห์และประมวลผลจัดทำเป็นข้อมูลสถิติ พบว่าปริมาณฝนสะสมตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2568 เท่ากับ 1,253.5 มิลลิเมตร โดยเดือนกันยายนมีปริมาณฝนสะสมมากที่สุดเท่ากับ 359.0 มิลลิเมตร

ทรัพยากรดิน กรมชลประทานร่วมกับกรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการเก็บตัวอย่างดินที่เป็นตัวแทนของดินจากแผนที่ดินที่ใช้ในการปลูกพืชชนิดต่าง ๆ 40 - 50 หลุม (ต่อพื้นที่ขนาด 10,000 - 20,000 ไร่) โดยกำหนดจุดเก็บตัวอย่างดินให้มีการกระจายตัวแบบกริด ตามหน่วยแผนที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดินในการทำเกษตร ครอบคลุมทั้งพื้นที่โครงการ ที่ระดับ 0 - 15 และ 15 - 30 ซม. สำหรับนาข้าว และที่ระดับ 0 - 30 ซม.

และ 30 - 60 ซม. ดินที่ระดับดินบน (ชั้นไถพรวน) และดินล่าง ซึ่งดำเนินการในปี 2566 (ระยะก่อสร้าง) และ จะดำเนินการครั้งถัดไป ในปี 2570 (ระยะดำเนินการ) เพื่อนำมาวิเคราะห์สมบัติทางเคมี เช่น (1) พีเอชดิน (Soil pH) (2) อินทรีย์คาร์บอน (Organic Carbon) (3) ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ (Available P) (4) โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์ (Available K) (5) ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (Cation exchange capacity: CEC) (6) เบสที่สกัดได้ (Extractable base) (7) ค่าการนำไฟฟ้า (EC) (8) อัตราร้อยละโซเดียมที่แลกเปลี่ยน (EPS) อีกทั้งนำมาวิเคราะห์สมบัติทางกายภาพ ค่าความหนาแน่นรวมของดิน และ/หรือ ค่าสัมประสิทธิ์การนำ น้ำของดินขณะอิ่มตัวด้วยน้ำ

ธรณีวิทยาและการเกิดแผ่นดินไหว กรมชลประทานดำเนินการติดตามการเกิดแผ่นดินไหวบริเวณ ประเทศไทย และพื้นที่ใกล้เคียงของกองเฝ้าระวังแผ่นดินไหว กรมอุตุนิยมวิทยา ผ่านทางเว็บไซต์ <https://earthquake.tmd.go.th> ซึ่งจากรายงานสรุปเหตุการณ์แผ่นดินไหวรายเดือนตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง พฤศจิกายน 2568 พบว่า ในพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ไม่มีการเกิดแผ่นดินไหว ทั้งนี้ จากเหตุการณ์แผ่นดินไหว ขนาด 8.2 ตามมาตราริกเตอร์ บริเวณประเทศเมียนมา เมื่อเวลา 13.20 น. ของวันที่ 28 มีนาคม 2568 ภายหลังการเกิดเหตุขึ้น ในวันที่ 29 มีนาคม 2568 โครงการชลประทานพิษณุโลก ลงพื้นที่ตรวจสอบความ มั่นคงของอาคารชลประทานขนาดกลาง และขนาดเล็ก ตามมาตรการด้านความปลอดภัยเขื่อน รวมถึงอาคาร ชลประทานต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2568 ซึ่งหลังจากการตรวจสอบยังไม่พบความ ผิดปกติ โครงสร้างของอาคารต่างๆ ยังคงมีความมั่นคง แข็งแรง และสามารถใช้งานได้ตามปกติ และ ติดตาม สถานการณ์อย่างใกล้ชิด เฝ้าระวังความปลอดภัยความมั่นคงของชลประทานอย่างต่อเนื่อง และพร้อมดำเนิน ตามมาตรการเพื่อความปลอดภัยของประชาชนในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินตามนโยบายของรัฐบาล

ตะกอน ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง ดำเนินการสำรวจปริมาณตะกอน แหวนลอย ของสถานี Y.50 เหนือประตูระบายน้ำ และสถานี Y.16 ท้ายประตูระบายน้ำ ตั้งแต่เดือนธันวาคมปี 2567 ซึ่งเป็นปีแรกของระยะดำเนินการ ผลจากการติดตามอย่างต่อเนื่องถึงเดือนกันยายน 2568 พบว่า สถานี Y.50 ในปีนี้ 2568 เดือนกันยายนมีปริมาณตะกอนแหวนลอยสะสมรายเดือน เท่ากับ 63,660 ตัน มากกว่า ปริมาณตะกอนสะสมในเดือนเดียวกันของปี 2567 ปัจจุบันข้อมูลถึงเดือนกันยายนมีปริมาณน้ำสะสมแล้ว เท่ากับ 143,907 ตัน และสถานี Y.16 ในปีนี้ 2568 เดือนกันยายนมีปริมาณตะกอนแหวนลอยสะสมรายเดือน เท่ากับ 88,123 ตัน มากกว่าเดือนเดียวกันในปี 2567 ปัจจุบันข้อมูลถึงเดือนกันยายนมีปริมาณตะกอน สะสมแล้วเท่ากับ 193,218 ตัน รวมถึงมีการสำรวจข้อมูลรูปตัดลำนํ้าของสถานี Y.50 เหนือประตูระบายน้ำ และสถานี Y.16 ท้ายประตูระบายน้ำ เพื่อประกอบการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพตลิ่ง ทั้งนี้ พบว่าการ ทับถมของตะกอนเพิ่มขึ้น

อุทกวิทยาน้ำผิวดิน ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่าง ดำเนินการบันทึกข้อมูลระดับน้ำ เฉลี่ยรายวัน และปริมาณน้ำท่าเฉลี่ยรายวัน สถานี Y.50 เหนือประตูระบายน้ำ และสถานี Y.16 ท้ายประตู ระบายน้ำ อีกทั้งสำนักงานชลประทานที่ 3 ดำเนินการติดตั้งระบบติดตามและควบคุมประตูระบายน้ำท่า นางงาม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการลุ่มน้ำยม โดยใช้นวัตกรรมระบบควบคุมบานระบาย ทางไกล และฝ่ายจัดสรรน้ำและปรับปรุงระบบชลประทาน โครงการชลประทานพิษณุโลก มีการรายงาน สถานการณ์น้ำรายวัน ระดับน้ำด้านเหนือน้ำ การเปิดระบายน้ำของประตูระบายน้ำท่านางงาม ผ่านทางเพจ เฟสบุ๊คโครงการชลประทานพิษณุโลก

คุณภาพน้ำผิวดิน กรมชลประทานดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำผิวดินจำนวน 9 จุดเก็บตัวอย่าง จำนวน 2 ครั้ง/ปี ตั้งแต่ปี 2563 – 2575 โดยในปี 2568 ดำเนินการเก็บตัวอย่างคุณภาพน้ำผิวดิน ครั้งที่ 1 (ตัวแทนฤดูแล้ง) เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2568 และครั้งที่ 2 (ฤดูฝน) เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2568 จากการประเมินโดยดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน Water Quality Index (WQI) พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ เทียบกับมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในประเภทที่ 3 ซึ่งยังคงมีคุณภาพน้ำที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินอยู่ในประเภทที่ 3 คือ ปริมาณออกซิเจนละลาย (DO) และปริมาณความสกปรกในรูปแบบสารอินทรีย์ (BOD) จึงมีการแจ้งผลการตรวจวัดและแนวทางการปรับปรุงคุณภาพน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคให้ทางหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 10 แห่ง ได้รับทราบ และแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบถึงผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และความเหมาะสมสำหรับการนำน้ำไปใช้ประโยชน์ในทางการเกษตร และการอุปโภค

อุทกธรณีวิทยาหน้าใต้ดิน กรมชลประทานดำเนินการติดตามตรวจสอบระดับน้ำใต้ดิน จากบ่อบาดาลในบริเวณพื้นที่โครงการ ตั้งแต่ปี 2563 – 2575 โดยในปี 2568 ดำเนินการวัดระดับน้ำ ครั้งที่ 1 (ฤดูแล้ง) เดือนมีนาคม 2568 สามารถวัดระดับน้ำใต้ดินได้ทั้งหมด 5 สถานี จากทั้งหมด 7 สถานี พบว่า มีระดับน้ำใต้ดินอยู่ที่ 10.20 - 25.70 เมตร และครั้งที่ 2 (ฤดูน้ำหลาก) เดือนกรกฎาคม 2568 สามารถวัดระดับน้ำใต้ดินได้ทั้งหมด 6 สถานี จากทั้งหมด 7 สถานี พบว่า มีระดับน้ำใต้ดินอยู่ที่ 9.75 – 22.16 เมตร โดยส่วนใหญ่มีทิศทางการไหลจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพื้นที่โครงการฯ น้ำใต้ดินจะไหลจากบริเวณแม่น้ำยมซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของพื้นที่โครงการฯ ไปสู่ที่ราบลุ่มทางตะวันตก

คุณภาพน้ำใต้ดิน กรมชลประทานดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำใต้ดิน ตั้งแต่ปี 2563 – 2575 โดยในปี 2568 ดำเนินการเก็บตัวอย่างน้ำใต้ดิน จำนวน 4 สถานี ในช่วงฤดูแล้ง เดือนมีนาคม 2568 และครั้งที่ 2 เดือนกรกฎาคม 2568 (ฤดูน้ำหลาก) พบว่า ดัชนีคุณภาพน้ำใต้ดินส่วนใหญ่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำบาดาลที่ใช้บริโภค และมาตรฐานคุณภาพน้ำใต้ดิน แต่ควรต้องมีการปรับปรุงคุณภาพน้ำก่อนนำไปใช้เพื่อการอุปโภคและบริโภค สำหรับความเหมาะสมในด้านการชลประทานและการเกษตร โดยการประเมินจากค่าการนำไฟฟ้าซึ่งบ่งบอกถึงความเค็มของน้ำ พบว่า ทุกสถานี มีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับดี สามารถใช้ในการชลประทานได้ ถ้ามีน้ำชะล้างผ่านดินพอประมาณ ไม่จำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันการสะสมความเค็มเป็นกรณีพิเศษ ใช้กับพืชที่มีความทนทานต่อความเค็มพอประมาณ ทั้งนี้ พบว่าบางจุดมีปัญหาคุณภาพน้ำที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำบาดาลที่ใช้บริโภค และมาตรฐานคุณภาพน้ำใต้ดิน คือ ความขุ่น เหล็ก แมงกานีส ฟิโคลิฟอร์มแบคทีเรีย จึงมีการแจ้งผลการตรวจวัดและแนวทางการปรับปรุงคุณภาพน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค ให้ทางหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 10 แห่ง ได้รับทราบ และแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบถึงผลการวิเคราะห์คุณภาพน้ำ และความเหมาะสมสำหรับการนำน้ำไปใช้ประโยชน์ในทางการเกษตร และการอุปโภค

4.2.2 ด้านทรัพยากรชีวภาพ

ป่าไม้ กรมชลประทานร่วมกับคณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการสำรวจโครงสร้างและองค์ประกอบของสังคมพืชริมน้ำ เมื่อวันที่ 22 – 23 พฤษภาคม 2568 ที่ระยะทางประมาณ 20 - 40 เมตร จากแนวตลิ่งของแม่น้ำยมทั้งสองด้าน ตลอดระยะเก็บกักตามลำน้ำยมของประตูระบายน้ำท่านางาม โดยการเดินสำรวจตามแนวลำน้ำยม และวางแผนแปลงตัวอย่างรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ขนาด 20x20 เมตร จำนวน 2 แปลง และขนาด 40x40 เมตร จำนวน 2 แปลง โดยพบชนิดพันธุ์พืชทั้งสิ้น 57 ชนิด 43 สกุล 26 วงศ์ ซึ่งแยกเป็นไม้ต้น (Tree) มีจำนวนชนิดพันธุ์ 12 ชนิด 10 สกุล 8 วงศ์ ไม้รุ่ม (Pole) พบชนิดพันธุ์ จำนวน

11 ชนิด 9 สกุล 8 วงศ์ และไม้พื้นล่าง (Undergrowth) พบชนิดพันธุ์จำนวน 35 ชนิด 33 สกุล 22 วงศ์ สำหรับค่าดัชนีความหลากหลายของชนิดพันธุ์ไม้ต้น ไม้หนุม และไม้พื้นล่าง เท่ากับ 1.17 1.98 และ 1.41 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าสังคมพืชริมน้ำในพื้นที่โครงการประจักษ์บายน้ำท่านางงาม มีความหลากหลายของชนิดพันธุ์ไม้ต้นสูงและการกระจายตัวของพรรณไม้ค่อนข้างสูง ชันไม้รุ่นมีความหลากหลายของชนิดพันธุ์และการกระจายตัวของพรรณไม้ไม่สม่ำเสมอ ขณะที่ไม้พื้นล่าง มีความหลากหลายของชนิดพันธุ์น้อย และการกระจายตัวของพรรณไม้ไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้ เมื่อแบ่งสถานภาพของชนิดพันธุ์ โดยใช้หลักเกณฑ์การจำแนกจาก IUCN Red List Categories and Criteria: Version 4.0 (2012) พบว่า ชนิดพันธุ์ไม้ต้น และไม้รุ่นที่พบส่วนใหญ่จัดอยู่ในกลุ่มเป็นกังวลน้อยที่สุด (LC) ในส่วนของการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินของพื้นที่โดยรอบโครงการและป่าริมน้ำ ดำเนินการสำรวจภาคสนามและเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพแวดล้อมในปัจจุบันของการใช้ที่ดินประเภทหลัก รวมถึงสภาพสังคมพืชริมน้ำ เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2568 และวันที่ 9 - 10 เมษายน 2568 อีกทั้งแปลตีความภาพถ่ายดาวเทียมไทยโชต (Thaichote) ผลิตภัณฑ์ชนิด Pan-Sharpned/ Orthorectification ความละเอียดภาพ 2 เมตร โดยใช้ระบบพิกัดฉาก UTM บนพื้นหลักฐานแผนที่ WGS 84 บริเวณพื้นที่รับประโยชน์ประจักษ์บายน้ำท่านางงาม จังหวัดพิษณุโลก เพื่อนำมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินระหว่างปี 2560 - 2564 และปี 2564 - 2568

สิ่งมีชีวิตในน้ำ กรมชลประทานร่วมกับศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงน้ำจืดพิษณุโลกดำเนินการเก็บตัวอย่างนิเวศวิทยาทางน้ำและทรัพยากรการประมง ได้แก่ ปลา แพลงก์ตอนพืช แพลงก์ตอนสัตว์ สัตว์หน้าดิน และพรรณไม้น้ำ จำนวน 9 จุด ปีละ 2 ครั้ง ตั้งแต่ปี 2564 โดยในปี 2568 ดำเนินการเก็บตัวอย่าง ครั้งที่ 1 ตัวแทนฤดูแล้ง เมื่อเดือนมีนาคม 2568 และครั้งที่ 2 ตัวแทนฤดูฝน เมื่อเดือนกรกฎาคม 2568 สามารถจับปลาได้ทั้งหมด 58 ชนิด จำนวนรวมทั้งหมด 8,156 ตัว น้ำหนักรวมทั้งหมด 134,570.1 กรัมกำลังการผลิตทางการประมง หรือ standing crop ครั้งที่ 1 เฉลี่ย 37.64 กิโลกรัมต่อไร่ และครั้งที่ 2 เฉลี่ย 54.07 กิโลกรัมต่อไร่ ประสิทธิภาพอัตราการจับสัตว์น้ำของเครื่องมือประมง หรือ CPUE ครั้งที่ 1 เฉลี่ย 684.42 กรัมต่อ 100 ตารางเมตรต่อคืน ครั้งที่ 2 เฉลี่ย 2,043.87 กรัมต่อ 100 ตารางเมตรต่อคืน แพลงก์ตอนพืช จำนวน 3 ดิวิชัน ทั้งหมด 24 ชนิด แพลงก์ตอนสัตว์จำนวน 2 ไฟลัม ทั้งหมด 8 ชนิด สัตว์หน้าดินรวมทั้งสิ้น 3 Phylum ทั้งหมด 9 ชนิด และพรรณไม้น้ำจำนวน 10 ชนิด

4.2.3 ด้านคุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์

ระบบชลประทาน เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2568 โครงการชลประทานพิษณุโลก นำโดยนายวิฑูร เกิดอินทร์ หัวหน้าฝ่ายจัดสรรน้ำและปรับปรุงระบบชลประทาน ลงพื้นที่ติดตามสถานการณ์น้ำแม่น้ำยมอย่างต่อเนื่อง พร้อมการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ เพื่อเตรียมปรับลดการระบายประจักษ์บายน้ำท่านางงาม โดยควบคุมระดับน้ำ ไม่ให้เกินระดับวิกฤติ +40.00 ม.รทก. หลังจากที่น้ำระบายออกจากทุ่งต่าง ๆ สามารถทำนาได้แล้ว และเตรียมปิดการระบาย หากไม่มีปริมาณน้ำตอนบน มาเติม รวมทั้งอาคารระบายน้ำชลประทาน ตามเส้นทางน้ำต่าง ๆ ในลำน้ำสาขา ลำห้วย หนอง คลอง บึง แก้มลิงบึงระมาณ บึงตะเคิง บึงชี้แร้ง แหล่งน้ำธรรมชาติต่าง ๆ ให้เหมาะสม เป็นไปตามแผนบริหารจัดการน้ำตามปฏิทินเพาะปลูกฤดูแล้งปี 2568/69 ของกรมชลประทานต่อไป

เกษตรกรรมและปศุสัตว์ กรมชลประทานร่วมกับคณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการ ในปี 2568 พบว่า มีพื้นที่เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม นาข้าว พืชไร่ ไม้ยืนต้น เศรษฐกิจ ไม้ผลเศรษฐกิจ/ไม้ผลผสม และสวนผัก รวมเนื้อที่ 43,424.92 ไร่ โดยมีเนื้อที่การปลูกข้าวมากที่สุด

รองลงมาคือ อ้อย ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลพื้นที่เพาะปลูก ใน Agri-Map สำหรับข้อมูลด้านการปศุสัตว์ พบว่ามีเนื้อที่ 232.55 ไร่ ซึ่งจากข้อมูลรายงานจำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ปี 2568 สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพิษณุโลกพบว่าในพื้นที่อำเภอบางระกำ มีเกษตรกรที่เลี้ยงไก่พื้นเมือง มากที่สุด รองลงมาคือ สุกร และโคเนื้อ สำหรับการประเมินประสิทธิภาพด้านการเกษตรกรรม กรมชลประทานร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินการส่งเสริมการปลูกข้าวในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับปฏิทินการปลูกข้าว เนื่องจากในพื้นที่เกษตรกรรมส่วนใหญ่ทำนาปีและนาปรัง ในปี 2568 จึงมีการส่งเสริมให้เกษตรกรจัดทำแปลงเรียนรู้การใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายฟางข้าว และการบริหารจัดการน้ำแบบเปียกสลับแห้ง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการลดต้นทุนให้กับเกษตรกรในพื้นที่โครงการ

การใช้น้ำ วันที่ 11 ธันวาคม 2568 โครงการชลประทานพิษณุโลก ดำเนินการจัดประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำปตร.ท่านางงาม เพื่อรับทราบสถานการณ์น้ำ, วางแผนการจัดสรรน้ำเพาะปลูกฤดูแล้งปี 2568/69 เพื่อให้เกษตรกรประชาชน ในพื้นที่สามารถทำการเพาะปลูกข้าวนาปรัง ได้ตามแผนบริหารจัดการน้ำปฏิทินเพาะปลูกฤดูแล้งปี (ข้าวนาปรัง) พร้อมทั้งที่ประชุมมีการสอบถามปัญหา ข้อคิดเห็น เพื่อนำมาประกอบการบริหารจัดการน้ำต่อไป

การบริหารการใช้น้ำ โครงการชลประทานพิษณุโลก มีการลงพื้นที่เฝ้าติดตามสถานการณ์น้ำในพื้นที่สม่ำเสมอ ในช่วงฤดูน้ำหลากมีการติดตามเพื่อลดระดับน้ำในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง อย่างเป็นระบบสอดคล้องกับสถานการณ์และแนวโน้มในอนาคต ในการปรับแผนการระบายน้ำอาคารชลประทาน คูแฉ่งเส้นทางน้ำต่าง ๆ ให้ลำนํ้าสาขา ลำห้วย หนอง คลอง บึงต่าง ๆ โดยเฉพาะประตูระบายน้ำวังสะตือ ประตูระบายน้ำท่านางงาม ประตูระบายน้ำท่าแห ที่อยู่ใต้นแม่นํ้ายมสายหลัก ให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำฝน-น้ำท่าเพื่อลดผลกระทบต่อประชาชนให้ได้มากที่สุด ซึ่งเมื่อกลับเข้าสู่ระดับเก็บกักปกติของอาคารชลประทานต่าง ๆ จะมีการเตรียมความพร้อมบริหารจัดการน้ำในช่วงฤดูแล้งปี 2568/69 ต่อไป

การระบายน้ำและการบรรเทาน้ำท่วม ศูนย์อุทกวิทยาชลประทานภาคเหนือตอนล่างดำเนินการติดตั้งสถานีโทรมาตรขนาดเล็กตรวจวัดระดับน้ำ สถานี Y.50 (ด้านเหนือ) เมื่อปี 2564 และสถานี Y.16 (ด้านท้ายน้ำ) ซึ่งเป็นสถานีเดิมของศูนย์อุทกฯ รวมถึงติดตั้งสถานีตรวจวัดอุทุนิยมวิทยา บริเวณพื้นที่โครงการ ในปี 2567 เพื่อนำข้อมูลปริมาณฝน และปริมาณน้ำ มาใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการน้ำของโครงการ อีกทั้ง ในปี 2568 สำนักงานชลประทานที่ 3 มีการติดตั้งระบบติดตามและควบคุมประตูระบายน้ำท่านางงาม ที่สามารถบันทึกระดับน้ำด้านเหนือ-ท้าย ประตูระบายน้ำ และปริมาณการระบายน้ำ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการลุ่มน้ำยม โดยใช้นวัตกรรมระบบควบคุมบานระบายทางไกล เพื่อทำให้มีข้อมูลการระบายน้ำที่ชัดเจนมากขึ้น

การประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ กรมชลประทานร่วมกับศูนย์ป้องกันและปราบปรามประมงน้ำจืดพิษณุโลก ดำเนินการแผนการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำและการประมง เพื่อควบคุมกิจกรรมประมงในแม่น้ำยมและลำน้ำสาขา ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569

การใช้ประโยชน์ที่ดิน กรมชลประทานร่วมกับคณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยนเรศวร ดำเนินการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่รับประโยชน์ของโครงการ โดยใช้ภาพถ่ายจากดาวเทียมไทยโชต เพื่อตรวจสอบการใช้ที่ดินปี 2568 เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลที่กรมพัฒนาที่ดินดำเนินการสำรวจในปี 2566

4.2.4 ด้านคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต

เศรษฐกิจและสังคม ส่วนเศรษฐกิจสังคมและประเมินผลโครงการ กรมชลประทาน ดำเนินการสำรวจข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจสังคม และจัดทำรายงานการติดตามตรวจสอบด้านสภาพเศรษฐกิจสังคมของโครงการ โดยจ้างมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามดำเนินการสำรวจ จากผลการสำรวจ ปี พ.ศ. 2567 (ระยะดำเนินการปีแรก) พบว่า กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่รับประโยชน์ จำนวนตัวอย่าง 390 ครัวเรือน ทำอาชีพการเกษตรในครัวเรือน ร้อยละ 69.14 การถือครองที่ดินทั้งหมด มีพื้นที่เฉลี่ย 37.37 ไร่/ครัวเรือน พืชเศรษฐกิจที่เพาะปลูก ได้แก่ ข้าวเจ้านาปีและนาปรัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และอ้อยโรงงาน รายได้สุทธิด้านการเกษตร 191,588 บาท/ครัวเรือน มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจการเกษตร ได้แก่ ผลผลิตราคาตกต่ำ ปัจจัยการผลิตราคาสูง ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร และปัญหาทางด้านสังคม ได้แก่ ปัญหาค่าครองชีพสูง รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ปัญหาหนี้สิน สำหรับในกลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชน มีความคิดเห็น ได้แก่ การขุดลอกคลองส่งน้ำ การบริหารจัดการน้ำ การส่งน้ำไปยังพื้นที่การเกษตร การสร้างความร่วมมือ และการสื่อสารและความไว้วางใจ

สุขภาพอนามัยและการบริการสาธารณสุข

- **การศึกษาสิ่งคุกคามทางเคมี** กรมชลประทานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการ สำรวจข้อมูลด้านการใช้สารเคมีทางการเกษตร และตรวจหาสารเคมีทางการเกษตรในเลือดของประชาชน จำนวน 500 คน พบว่าผลการตรวจหาสารเคมีตกค้างในเลือดตั้งแต่ ปี 2565 ถึงปัจจุบัน พบว่ามีแนวโน้มอยู่ในเกณฑ์ปกติสูงขึ้น

การท่องเที่ยว กีฬา แหล่งนันทนาการ และสุนทรียภาพ ปัจจุบันในพื้นที่ประตูระบายน้ำทำนงงาม มีนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชมในพื้นที่ไม่มากนัก จึงยังไม่มี การติดตามสถิตินักท่องเที่ยวเที่ยว มีเพียงแต่ประชาชนในพื้นที่ที่เข้ามาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ และออกกำลังกาย ทั้งนี้ ในปี 2568 สำนักบริหารโครงการได้ดำเนินการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ โดยออกอากาศผ่านทางรายการ The Dairy มีดีที่เดินทาง ช่อง ททบ.5 เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ต่อไป